

No 14/15

Utgiven av Svenska Folkförbundet.
Redaktör: Andreas Stahl, Riddaregatan 3, Reval.

24 juli

Riksföreningens 20-årsjubileum och Allsvenska ting.

Lyckliga omständigheter fogade det så, att jag, trots brådskande arbete, blev i tillfälle att som S. O. V.-s representant närvara vid Riksföreningens 20-årsfest och i samband, därmed avhållna allsvenska tinget i Göteborg. Låt mig strax säga, att denna fest var en stor upplevelse, en sådan, som man inte glömmer, men känner sig rikare genom.

Referat av festen och tinget är här obehövt, då Allsvensk Samling redan berättat därom, och flertalet av Kustbons läsare torde äga Riksföreningens praktiga tidning — Blott några intryck må anföras. Redan tidigt på morgonen den 20 juni var det liv och rörelse i Riksföreningens ståtliga hus vid Avenyen. Grupp efter grupp av långväga svenska gäster sökte sig dit. Alla ville se det stora hemmets olika avdelningar och samlingar. Utlandssvensken kunde här verkligen erfa hemkänsla. Härtill bidro i hög grad de kvinnliga tjänstemännen, som under ledning av fröken Karin Forsell, "Riksföreningens goda få", föplagade de ankommande med kaffe. Snart voro Amerika, Australien, Afrika, Svenskfinland och Svenskestland representerade kring kaffebordet i det med tavlor från Runö och Ormsö prydda gästrummet. — Under förhandlingarna påföljande dag framhölls från olika håll behovet av ett dylikt, fast mindre, utlandssvenskt hem i Stockholm till tjänst främst för Finlands- och Estlandssvenskar. Det vore verkligen välkommet, om det kunde ordnas så, att de besökande där fingo råd

och upplysningar och kunde obehövade läsa tidingar och skriva brev samt erfa något mera av trevnad än ett vanligt kaffeställe bjuder på. Vi få se vad Stockholms-avdelningen gör åt saken.

Minnesfesten i Göteborgs högskolas stora sal med festtalen av landshövding von Sydow och utrikesminister Lövgren var synnerligen imponerande. Det förtjänar nämnas, att landshövdingen utförligt redogjorde för S. O. V.-s arbete och Estlandssvenskarnas ställning. Även utrikesministern förmärktes ha god kännedom härom.

Imponerande var även den stora festbanketten å Trädgårdsföreningens restaurant, vartill ombud och gäster till ett antal av över 200 inbjudits. Här talade prins Vilhelm, enkelt men gripande, om sina intryck från mötet med svenskar i olika delar av världen och framförde hälsningar från sin fader H. M. konungen. Det blev mycket av applåder och hurrarop den kvällen. Och vilken stämning det var, då alla telegrammen lästes upp. De första voro från kung Gustav och kronprinsen. Lektor Pöhls hälsning var med i raden.

Diskussionerna under allsvenska tinget den 21 voro både intressanta och livliga. Tyvärr var tiden knapp, så att endast 3 av de 6 upptagna frågorna kunde behandlas. Med diskussionsinläggen följde hälsningar från svensk-kolonier i skilda länder. Det var en ganska säregen lista över anmälda talare, som ordföranden, föredrog: hr Collinnder Finland hr. Bernander, Afrika, hr. Lange Mexiko, hr. Festin, Nordamerika hr. Henricsson, Australien, o. s. v. i en lång, lång rad! Ing. Lange,

Sökes på alla orter personer

som filialföreståndare. Särskilda kunskaper, lager eller rörelsekapital icke erforderligt. Månadsinkomst ca 150—250 dollars. Förfrågningar till Novelty Company, Valkenburg — L. Holland.

som varit 39 år i Mexiko, utan att ha gästat Sverige under tiden, tolkade rörd sina känslor vid återseendet av fosterlandet. Och han gjorde det på fullgod svenska.

På kvällen var avskedsfest på Långedrag. Tal, sång och leverop omväxlade här i rask följd tills skilsmässans stund, som vi tyckte, alltför snart var inne. Två oförgätliga allsvenska högtidsdagar voro till ända. — Samma natt avreste jag till Norge i och för ett föredragsuppdrag.

E. Adalberth.

Nyκτηhetsarbetet.

"Var hälsad nya dag, som gryr
Vid horisontens rand,
fast långsamt, långsamt natten flyr
vid morgonrodnans brand!"

Professor Johan Bergman, som blivit så välkänd och värderad i Estland, har bl. a. skrivit att stort antal nyκτηhets-sånger, dikter och berättelser för nyκτηhetsföreningarna. Ingen har väl mera outtvöttligt i ord och skrift kämpat för det totala spritförbudet i Sverige. Mycket av hån har han fått lida därför, men han är dock allttjämt hoppfull för den nya dagen, liksom i ovanstående versader, tillhörande en av hans sånger.

Ded synes mig, som om även vi, medarbetarna i nyκτηhetssträvandena i Svenskestland, ha stor

anledning att vara hoppfulla. Förståelsen för spritens skadegörelse och nykterhetens välsignelse har ökat. Medlemsantalet växer i föreningarna och — det bästa av allt — medlemmarna synas taga sitt nykterhetslöfte och sin förenings uppgift på allvar. Så skall det vara. Stå troget fast vid ett engång givet löfte, Enbart din torhet och ditt goda exempel är en missionsuppgift för din omgivning, som måste verka för det godas framgång. Det är den svage, karaktärlöse, som påverkas av kamraters och s. k. vänners övertalningar. Mången som ursäktar sig med, att han vill vara fri och ej bunden, „är i verkligheten hårt bunden, ja, slav under frestelser, begär och vanor.

Så vill jag meddala ett par uppgifter från föreningarnas arbete. Nucköföreningen hade sitt första maj-möte på Birkas och det andra i Bergsby skola (den 13 maj). Bergsbymötet var offentligt och talrikt besökt Birkaslärarinnorna och undertecknad hade nöjet närvara och medverka till programmet. Under juni har föreningen likaledes haft två möten, ett å Birkas den 3: dje och ett i Klottop, hos familjen Blees, den 17 juni. Sistnämnda möte blev särskilt högtidligt, därigenom att lektor H. Pöhl, som bildade Nuckö första nykterhetsförening för 25 år sedan, var närvarande som gäst. Efter ett oss alla gripande tal till den nya föreningens medlemmar hyllade dessa lektor Pöhl genom att enhälligt invälja honom som föreningens förste hedersledamot. Vid det stämmingsfulla mötet medverkade vidare folkskoll. Anton Vesterberg, Herman Blees och undertecknad med tal och uppläsning, varjämte Klottorps nya s å n g k ö r förtjänstfullt framförde att stort antal sångnummer under ledning av folkskoll. H. Timmermann.

Samtidigt med Nuckömötet den 3 juni hade Ormsö nykterhetsförening offentl. möte i Sviby bönhus, som vid tillfället var alldeles fullsatt. Förutom hälsnings- och avslutningstal av ordf. Johan Hörnström, Kärrslätt, förekom tal och anföranden av Kyrkoherde J. Klasson, Maria Lindström och undertecknad samt unison sång. — Är detta icke att gott tidstec-ken? Två nykterhetsmöten samtidigt, å Ormsö och Nuckö!

E. Adalberth.

Vilka skäl förde våra förfäder fran Sverige ut till Estland.

För Kustbon av R. Timmerman.

Det torde ha tillkommit förpliktelser från hemmasvenskarna som helt vist upptogos för ideella strävanden. Sådana förpliktelser synas ha varit underhåll av strandfyra längs kusterna och tjänstgöring som lotsar, samt i övrigt att giva skydd åt moderlandets sjöfarande mot sjörövare från öster. Att avvikelser från dessa plikter ej lämnades ostraffade, vill traditionen om Runöbornas förflyttning från Rågöarna, där de till en början skulle varit bofasta, till den ensliga Runön i Riga viken påvisa. I övrigt synas våra förfäder hava skött sina åligganden väl, då de i gengäld fingo bibehålla sina rättigheter och privilegier.

Forntida svenska konungar tyckas hava varit angelägna om, att säkerställa och befästa sig mot östern, så. t. e. x. skulle svenskarna redan under 7-och 8-århundradet sökt bemäktiga sig Neva-linjen, från sjön Ladoga till Nevas mynning och ända till Narva. År 1300 skulle svenskarna byggt en fästning på Nevas högra strand vid bifloden Ohtas mynning. 1301 hade denna fästning, som burit namnet Landskrona, fallit i ryssarnas händer; år 1447 har försök gjorts att återvinna fästningen åt Sverige, och från den tiden lär denna fästning åtminstone till nammet hava upphört att existera. Efter Stolbova-freden med Ryssland 1617 lär Gustav Adolf hava lagt särskild vikt vid att kolonisera nevaomgivningen. Under kriget med Ryssland hade fältherren Jakob de la Gardie redan 1611 byggt fästningen Nyenskans vid Ohtas mynning, någon tid härefter har staden Nyen grundlagts. Denna skall av Gustav Adolf kort före hans död fått omfattande rättigheter och privilegier samt bebodis av uteslutande svenska och tyska köpmän. Dessa kolonier i Petrograds-och Nevatrakterna upphörde snart att existera och ha spårlost försvunnit. Där hade finnarna således att övertaga förposten. Längs Estlands kust blev emellertid den svenska förposten bestående genom sekternas lopp. Trots alla öden, fast vikten av en sådan förpost av moderlandet en tid sy-

nes hava förbisetts, då våra förfäder effter 1563 såldes och förlänades med både jord och egen dom av hjältekonungen Gustav Adolf till hans fältherrar. Om detta skedde omedvetet utan kännedom om Harriens och Wirlands lag, där under mantal (haken) menades jorden med både bonde och allt vad han ägde, heller medvetet, är svårt att säga. Emellertid försökte Gustav Adolf själv bota felet genom påbud att ingen godsägare får lov att tvinga svensk bonde till arbete mot dennes fria vilja eller att göra svenskar till livegna. Förseelser i detta hänseende skulle straffas med att fråntaga den skyldige adliga ståndet. Även andra svenska konungar tillförsäkrade våra förfäder samma rättigheter, men jorden och övrig egendom återgavs ej bonden varken av Gustav Adolf eller andra konungar. Så länge bonden kom överens med sin herre, fick han bruka sina redskap och djur samt jorden för visst arrende, men blev det tvister, så kunde godsherrn uppsäga bonden, och då fick denne lämna allt vad han ägt och ge sig i väg blott och bar med familj utan att ens få medtaga en bit av färdig bakat bröd. Klagade man inför konungen, så tyckte denne att ni har er frihet att gå vart ni vill, ingen kan hindra eller tvinga er. Frihetsbrev av samma lydelse utfärdades alltjämt ånyo. Då man ju självklart under sådana omständigheter ej var i stånd att komma ifrån och ur eländet, så fick man helt enkelt nöja sig med godsägarnas godtyckliga behandlingsätt, och det blev till slut detsamma som livegenskap.

(Slut).

Rågöarna.

Kall, stormig, och ovanligt regnrik har våren och sommaren början i år varit. Det ser ut som vore människan och naturen i strid, allt som skulle varit nyttigt för vår existens förfaller, medan åter det onyttiga och mindre önskvärda tränger sig i dagen. Männe inte naturen vill uppfostra och hårda oss för uförutsedda framtida öden?

Vårsådden har lidit mycket genom regn och köld så den ser föga lovande ut, även värfisket har varit ovanligt dåligt, så tillgångarne för de flesta äro rätt

knappa. Blir det ej någon förändring uti vad väderlek och fiskeri beträffar så synes framtiden ganska dunkel. Sommargästerna och turisterna, vilka alltid ansett våra öar såsom ena av de vackraste utflyktsorter, äro i år rätt fåtaliga.

Regn, blåst och köld skrämmer.

I mitten av juni voro våra ungdomar på utfärd till Ormsö. Det var omkring 50 ungdomar, vilka med tre motorbåtar vågat sig ut på den omkring 70 kilometer långa färd. För att lära känna och stifta bekantskap med ungdomarna där, anordnade vi rågöbor, fest på Ormsö gamla förfallna herrgård, varvid vår skådespelargrupp och hornorkester uppträdde. Utfärden var mycket uppmuntrande, det visade sig att nu, när motorbåtarna blivit så allmänna, avstånden mellan våra svenska öar ej äro så avskräckande. Det beslöts att i framtiden oftare arrangera sådana fester, dit ungdomarna kunde samlas från de olika svensksamhällena.

Den andliga verksamheten, vilken hittills här inskränkt sig blott inom den Ev. Lutherska kyrkans gränser, har i år varit rikligen belyst även från annat håll, i det vi haft här många frikyrkliga predikanter från Finland. Två fröknar uppehöll sig här omkring två månader, hållande härvid en hel hop möten. Nu sist kom det 5 unga män med motorbåt över, dessa höllo även många, många rätt talrikt besökta möten.

J. P.—l.

Luftskeppet „Italias“ Nordpols färd.

För en stor del av „Kustbons“ läsare, jag tänker nu närmast på dem, som ej få andra tidn. torde det vara alldeles obekant, vilka spännade äventyr, som under de närmast föregående två månaderna och allt fortfarande utspelas i Norra Ishavet.

I början av maj d. å. seglade general Nobile från Italien med luftskeppet „Italia“ till Spetsbergen för att därifrån fortsätta till Nordpolen. Med „Italia“, vars besättning i huvudsak utgjordes av italienare, hade även en svensk, den frejdade meteorologen dr. Finn Malmgren, äran att få medfölja.

Resan gick lyckligt både till Spetsbergen och vidare till Nordpolen, där den Italienska flaggan

och ett kors nedkastades. Men på återfärden hände det förskräckligaste. General Nobile telegraferade, att luftskeppet hade att kämpa mot en stark snöstorm och dess skrov belades med is.

På Spetsbergen väntade man förgäves att luftskeppet skulle anlända. Ungeför i två veckors tid var hela världen i spänning. Inget livstecken från general Nobile.

Man förstod, att en katastrof inträffat och nu började man organisera undsättningsexpeditioner vari svenskarna och norrmännen visade sig vara de raskaste. Även ryssarna utrustade två stora isbrytare för undsättning.

Några radioamatörer hade emellertid lyckats uppfånga svaga radiomeddelanden, vilka man trodde utsändes av Italiemännen. Snart lyckades man verkligen komma i kontakt pr radio med Nobile, som befann sig med en del av „Italias“ besättning på isen och var i behov av livsmedel, ammunition och varma kläder.

Efter många svårigheter lyckades det en italiensk flygare att nå de nödställda och nedkastade till dem, livsmedel m. m.

Senare framgick att hela „Italias“ besättning, som uppgick till 16 man, icke befanns i den upspårade gruppen. Vid luftskeppets stöt mot isen, bortslets gondolen, vari gen. Nobile och åtta av hans män befunno sig. Denna föll nu på isen, men luftskeppet, som därigenom blev lättare, steg åter mot höjden med sju man ombord och försvann. General Nobile berättar, att de senare observerat en rökpelare och troligen hade bensinen fattat eld och förorsakat explosion. Tills vidare vet man ingenting om de sju männen och luftskeppets öde. Troligen ligga de begravna i den eviga isen.

Efter stora ansträngningar lyckades en svensk flygare, kapten Lundborg, med sin flygmaskin att landa vid Nobile, som i kampen mot de påträngande ismassorna, fått sitt ena ben brutet och nu var i trängande behov av läkarevård. Kapt. Lundborg förde gen. Nobile till det italienska fartyget, „Citta di Milano“, som följt expeditionen till ishavet. Han flög därefter tillbaka för att rädda även de andra nödställda, men vid landningen skadades flygmaskinens landningsställ, var-

för kapt. Lundborg nu fick dela Italiemännens öde. Kapt. Lundborgs gärning, som vittne om stor självuppföring, uppmärksammades av hela världen. Han räddades senare av en annan svensk flygare.

Bland de, som med luftskeppets gondol hamnade på isen, befann sig även den enda ombordvarande svensken, dr. Malmgren. Han hade vid fallet fått sin ena arm bruten men trots skadorna beslöt han, att till sammans med två italienska officerare, våga sig till fots över isen mot land för att på så sätt nå fram till fiskare och skaffa undsättning åt sina kamrater. De kommo dock aldrig fram till land och i över en månad visste man ingenting om deras öde. Man sökte länge efter dem men utan resultat.

De påträffades tillfälligtvis av en rysk flygare som observerade dem på toppen av ett isberg. Flygaren kretsade fem gånger över de nödställda, tillkännagivande att han sen dem. Han återvände till den ryska isbrytaren „Krasin“ för att skaffa dem undsättning, men blev på grund av tjocka tvungen att nödlanda på isen, varvid maskinen skadades så att han måste stanna på isen. I ett telegram till isbrytaren „Krasin“ uppgav han Malmgrengruppens position och bad „Krasin“ skynda de nödställda till hjälp. Isbrytaren ångade av i angiven riktning och fann de två italienska officerarna, som tillsammans med dr. Malmgren begivit sig mot land. I glädjen över de anträffade blandade sig snart den bittraste sorg. Den store svenske vetenskapsmannen, dr. Malmgren var död. Han hade dött för en månad sedan. De italienska officerarna voro vid anträffandet i mycket medtaget tillstånd men vid gott mod. Den ena var, då „Krasin“ ankom, döende. De hade i tio tagars tid varit utan mat. När de upptagits ombord, gråto de av glädje. De hade flera gånger sett flygskepp, utan att de observerats av dem. Angående dr. Malmgren ha italienerna meddelat att de först marscherat tillsammans i två veckors tid. Dr. Malmgren hade då förfusit sina båda ben och kunde icke mer ta sig fram på isen. Han hade bett italienerna lämna honom för att dö och att de skulle fortsätta ensamma. De hade dock icke velat överge ho-

nom, men på hans enträgna böner, att de skulle fortsätta och lämna honom att dö för sina kamraters räddning, beävo de sig vidare. Isförhållandena hade dock varit oerhört svåra och de hade under de följande tjugofyra timmarna endast lyckats ta sig fram 100 meter. De hade då observerat dr. Malmgren ligga på isen och röra på huvudet. Italienarna gjorde tecken att de sågo honom och ville komma tillbaka; men han hade ropat: „Gå, gå!“ Sedan sågo de honom aldrig mer. Av isen fördes de allt längre från land och deras lidanden kunna icke beskrivas. Dr. Malmgrens mor, som bor i Stockholm, har fått mottaga en stor mängd telegram, bl. a. av H. M. Konungen, som alla uttrycka sitt stora deltagande i hennes sorg och samtidigt uttala sin beundran över dr. Malmgrens ädelmod.

En föreställning om, huru högt dr. Malmgrens förtjänster uppskattas, får man därav, att man börjat söka efter hans lik.

Isbrytaren „Krassin“ har även räddat de övriga i Nobilegruppen. Nu anstränger man sig för att finna spår eiter ballonggruppen. Det torde även påpekas, att en mekaniker ljöt döden då luftskeppet först stötte mot isen.

Undsättningsexpeditionernas arbeten ha icke heller förlupit utan förluster. Såunda saknas den store norska polarforskaren Amundsen jämte andra, som begåvo sig ut för att söka de nödställda Italiamañnen.

Detta i korthet om den i Norra Ishavet sorgliga tilldagelsen, som för närvarande icke är utredd ännu och som åstadkommit mycken sorg och oerhörda lidanden, ej att tala om de materiella förlusterna.

A. Vbg.

Den svenska bosättningen i Estland.

I Kustbon Nr. 13 framhåller R. Timmerman på tal om den svenska bosättningen i Estland, att en sådan knappt varit möjlig före 11- eller 12- århundradet, efter som vår fattiga natur ej kunnat locka hit skandinaver tidigare.

Enligt gamla sägner, vilka ännu fortleva i folkets minne, har den svenska bosättningen här skett långsamt. Det talas om en äldre och en yngre invandring,

vilket även våra många och högst olika dialekter vittna om.

Att den äldsta invandringen redan skett under vikingatiden, därom råder knappast något tvivel. Tydligt är ju att våra naturrikedomar ej hitlockat vikingar, men sådana strävade man då ej heller efter; även Skandinavien naturrikedomar voro då ännu outnyttjade. Vad man efterlängtrade var rikt byte. Vi läsa i historien om vikingatåg till de slaviska länderna i öster ja ända ned till Svarta- och Marmarahavens stränder sträckte sig dessa vikingafärder, och troligt är att man vanligtvis negslog sina hopålar där, varifrån man hade bättre utsikter för start.

Männe inte våra kuster och öar voro boningsplatser för sådana vikingar, vilka gjorde rövarfärder i österled.

Även stodo vikingarna på Skandinavien kuster under olika hövdingar, dessa hövdingar stodo ofta på krigsfot med varandra så det ej eller förefaller omöjligt att någon av de förjagade vikingahövdingarna skulle styrt kosan hit ut.

När de i öster boende slaviska folken kommo till de så kallade „varjagerna“ och bådo dessa att komma och styra deras land, förefaller det föga trovärdigt att dessa slaviska sändebud, vilka knappt sett vatten anorstades än i floder, skulle vågat sig ut på en resa över Östersjön till Skandinavien kuster, utan troligare är, att dessa tre bröder, vilka kommo till slavernas land för att styra just härstammade från de här trakterna.

En hel hop av våra ortnamn tyda även på ett mycket gammalt ursprung. (Odensholm, Runö, Packer Vippal o. s. v.)

Att befolkningen på våra stränder och öar under 11- och 12- århundradet även fått en tillökning från Skandinaviskt håll, är troligt. På Rågöarne talar man ännu om en invandring hit under denna tid eftersom Rågöarnes förra invånare utvandrat till Runö. Även Nargösvenskarne hava kommit senare och troligen från Finland, men att vår fastlandskust då redan var bebodd, därom råder intet tvivel.

Att några av oss skulle härstamma från Dalarne i Sverige, är föga antagligt. Dalarne ligger långt inne i landet och dess

ibyggarne äro ej sjömän. Skulle möjligen missväxt och hungersnöd hava drivit dem ut, så fanns det nog gott om folktooma trakter i hjärtat av Skandinavien.

Männe inte Russvurm, som ju var tysk och ej så noga kände till förhållandena i Sverige kom på den tanken, då när han stötte på våra fastlandsbors mycket svårtförstådda dialekter. Dalarnes dialekt skiljer sig och mycket från svenska skriftspråket, men detta i en helt annan riktning än våra. Enligt vad jag erfarit, stå Gotlands dialekter oss närmast, de flesta av våra ortnamn förekomma även där. Även vår natur har stor likhet med Gotlands, och det förefaller inte omöjligt att vi under vikingatiden stått i livlig förbindelse med Gotland, Roslagen och möjligen även med Öland.

På Rågöarne talar man ännu om enstaka invandringar från denna ö i början av förra århundradet, vilket visar att inte heller Öland var för oss alldeles obekant.

Joh. Pöhl.

Sångsällskapet „De Svenskes“ från Stockholm besök i Estland.

Det världsberömda sångsällskapet „De Svenske“, från vars besök här 1923 revalsborna sedan dess bevarat de angenämaste intryck, har även i år gjort en sångarfärd hit över.

„De Svenske“ ha denna gång likson även tidigare skördat de bästa lagrar och väckt beundran bland andäktigt lyssnande skaror. De ha visat vad svenskarna kunna åstadkomma och därmed ytterligare höjt estlänningarnas aktning för det förut så omtyckta Sverige. Denna gång har turnen haft så mycket större betydelse, då den ställts i samband med högtidligheterna för avtäckningen av Gustaf-Adolfs-monumentet i Dorpat och Estlands stora sångfest i Reval. Förutom i Dorpat och Reval gävo „De Svenske“ dessutom en konsert i Hapsal, Estlands mest svenska stad. Därigenom blev det möjligt för vida kretsar att lyssna till de mästerligt utförda sångerna, som över allt satte hjärtan i brand. Det var sång, som de flesta aldrig någonsin hört förut.

„De Svenske“ anlände från Riga till Dorpat, där de den 27 juni närvaro vid avtäckningen av Gustaf-Adolfs-monumentet och bidrogo

med ett par lämpliga sånger. På kvällen samma dag konserterade kören i „Wanemuises“ sal. Följande dag sjöngo „De Svenske“ i Hapsals-Kurhus och den 29 juni gavs huvudkonserter i Reval i Estonias konsertsal. Över allt voro de stora salarna fyllda till trängsel. Publiken var entusiasmerad och riktiga sakkännare lovordade „De Svenskes“ upphöjda sång. Genast vid sitt första uppträdande vunno de svenska sångarna publikens hjärta, och stämningen stegrades sedan nummer för nummer. Genom stormande, ihållande applåder tvingades kören att upprepa flera nummer. Särskilt slog följande sånger an på publiken: „Sten Sture“ av Aug. Körling. „Stilla gå de melodiska vågor“ av Selim Palmgren, „Jag går i tusen tankar“ av Herm. Berens, „Spinn, spinn“, „Uti vår hage“ av Sara Wennerberg-Reuter, „Domaredansen“ av O. Olsson och „Säv, säv, susa“ av Karl Wohlfart. Disciplinen var utsökt god. Äran härför och annat tillkommer körens utmärkte dirigent Emil Carelius. — Solisterna, J. h. Berglund, baryton och J. h. Friberg, tenor, hade härliga röster. Baryton-solistens sång var förtjusande.

Utom programmet sjöngos flera sånger på alla ställen. Det var rörande att se huru publiken greps av högtidlig stämning, då „De Svenske“ uppstämde „Hör oss, Svea!“

I Hapsal uppvaktades „De Svenske“ bl. a. av Vormsö svenska sångkör. Den enkla sången till det svenska modernmålet av landsmän härute rörde Stockholms sångare till tårar. — Dessutom uppvaktades „De Svenske“ av estniska maskören i Reval vid ankomsten och av en estnisk kör i Hapsal, vid ankomsten dit. Lagerkransar och blommor skänktes både i Reval och Hapsal, en lagerkrans även av tyska maskören i Reval. Dessutom hölls ömsesidiga varma tal vid olika tillfällen. — I Hapsal bjödos „De Svenske“ på middag i närvaro av borgmästare och andra framstående personer i Kursalen. I Reval hälsade borgmästaren dem välkomna i det minnesrika rådhuset och bjöd sedan på supé i „Seltskondlik maja.“ På kvällen den 29 bjöd estniska maskören på festmåltid i samma lokal. Flera bordstal hölls till „De Sven-

ske“ och dess ordförande, bankdirektör L. Odencrants och dirig. Garelius, vilka tal alla besvarades av ordföranden. Därvid sjöngas flera sånger. — Talen tolkades till svenska och estniska. — Ett besök gjordes även hos Riksäldsten.

Allt detta var litet bevis för, huru firade och omtyckta „De Svenska“ äro av esterna.

Återfärden till Stockholm anträdde med S/S „Borgholm“ den 30 juni kl. 10 på kvällen.

N. B.

Den svenska konstutställningen i Reval.

Den svenska konstutställningen härstädes, som öppnades den 26 juni i närvaro av den svenska kyrkans primas, N. Söderblom, riksäldsten J. Tönnisson jämte medlemmar av regeringen och diplomatiska kåren samt andra inbjudna, har tillsvidare besökts av c:a 2500 personer.

När man träder in i de rymliga utställningssalarna, gripes man av en sällsam stämning, jag skulle vilja kalla den andäktig. Innan man hunnit göra sig närmare förtrogen med några av de utställda föremålen, kan man icke undgå att lägga märke till det sätt varpå dessa äro utställda, ty även där har mästarehanden fyllt sin uppgift på ett enastående sätt. När man vandrar mellan dessa konstverk, får man den bestämda uppfattningen att Sverges konst, i synnerhet dess målarkonst, är mycket sansad, jämförd med sådan i ett flertal andra länder. Detta bevisar, att konstnärerna i Sverige äro medvetna om, att genomsnittsmänniskan ändå bäst uppfattar det, som ligger naturen närmast. Man skulle kunna vänta sig större skillnad mellan den nyaste och den äldre konsten, då man vet, att utställningen representerar ett halvt sekel, men så är lyckligtvis icke fallet.

Utställningen är mycket omfattande, den omfattar c:a 300 föremål, målningar, skulptur m. m. Tillsv. ha 2 målningar sålts till ett museum i Reval. Utställningen stänges, enl. uppgift den 23 dennes.

Ultimus.

Reval.

En av Revals mest kända affärsmän, Hans Vinnal, omkom under en billärd i Hungerburg. I

bilen, som fördes av V. själv befann sig han hustru jämte en ingenjör, vilka dock lyckligen undgingo döden.

Jordfästningen försiggick den 19 dennes under stor anslutning från allmänheten.

— **Världens äldsta sjökaptan.**

Kaptan Ell B. Rockwell, befälhavare på den amerikanska ångbåten Vermont III. torde vara världens äldsta i tjänst varande sjökaptan. Han fyllde nämligen häromdagen 98 år och hade ett par månader tidigare börjat sin 86:te seglationssäsong på den på gränsen mellan Kanada och U. S. A. belägna insjön Lake Champlain. Han har haft anställning på de båtar, som trafikera sjön, ända sedan han var tolv år, under de sista fyrtio åren som kaptan. Vid en ångbåtsolycka för sextio år sedan räddade han 125 människoliv genom sin rådighet. Under sin nästan nittioåriga sjömansbana har han ej en enda gång begått något manövreringsfel, varken som befälhavare eller förut såsom styrman eller rorgångare. Han hoppas nu att få föra befälet ytterligare två säsonger, varefter han vid uppnådda 100 års ålder ämnar draga sig tillbaka för att njuta sitt otium cum dignitate.

Svenska tändstickstrustens monopolrättighet i Estland träder i kraft den 1 augusti.

Rättvisan inlåst.

I Jugoslavien finns det en stad, som heter Subotitza, och där finns det rättvisa. Mycket rättvisa till och med. Ett helt stort hus fullt med folk, som i olika egenskaper och instanser skipa rättvisa bland bygdens befolkning.

Härförleden var man som bäst i färd med att göra alla rätt i de olika salarna och rättvisans ande svävade vördnadsbjudande över allt folket. Möjligt är, att der inte bara bjöd vördnad, utan även en viss sömnhet, så att de närvarandes sinnen föslappades för vad som hörde till den omgivande sinnesvärlden. I alla händelser var det i hela det stora huset ingen som märkte, att en individ, som varken hörde till rättvisans utövare eller dess hantlangare eller till de intresserade parterna, med tysta steg smög omkring i korridorerna och omsorgsfullt reglade varenda dörr på utsidan. De stora rättssalarna

med innevarande domare, kändare, svarande, åklagare och advokater samt åhörare voro i en handvändning spärrade från yttervärlden, och de olika ämbetsrum, i vilka högre och lägre rättsliga dignitärer uppehöll sig, rönte samma öde. Efter väl förrättat värv avlägsnade sig ovannämnda individ, som för resten senare visade sig heta Berberovitj, lika stillsamt ur justitiepalatset och dess närmaste omnejd.

Som på givna signal tog det slut på den högtidliga stämningen och friden i de höglovliga rätterna. Hela byggnaden förvandlades till ett verkligt pandemium, där det sydslaviska blodets hela hetighet tog ut sin rätt och gav luft i ljud och uttryck, som ingalunda kunna återges, helst som vi inte förmå skriva serbiska på en svensk skrivmaskin. Det hördes över hela staden, vars invånare nästan råkade i panik, fullt och fast övertygade om att ett bolsjevikband hade gjord revolution och besatt domstolsbyggnaden och där börjat massakrera rättvisans handhavare. Det dröjde därför en rätt god stund, innan någon vågade närma sig för att undersöka saken, och sedan var det ingen lätt sak att befria den inlåsta rättvisan, helst som hr Berberovitj varit nog omtänksam att stoppa på sig alla nycklarna, och låsen voro goda och säkra.

Det vittlagfarna juridiska ståndet i Subotitza var vid sin befrielse ganska argt och desslikes ganska hest. Men stadens övriga invånare neka sig inte att skratta synnerligen hjärtligt och gott, möjligen med en viss tillsats av skadeglädje. Och hr Berberovitj förklaras vara något sinnesrubbad.

Vad som händer.

Estniska Riksäldstens Sverige-besök.

Det officiella meddelandet att estniska statspresidenten Tönnisson den 4 september skall avlägga ett besök i Sverige som konung Gustafs gäst, har i hela estländska pressen livligt dryftats och framkallat utförliga svenskvänliga kommentarer.

Presidentfärden har länge varit påtänkt, men fast form vunno planerna först i samband med det besök ärkebiskop Söderblom gjorde här vid Gustaf Adolf-monumen-

tets avtäckning och genom svenske ministern Undéns avskedsaudiens. Resan har samtliga de större politiska partiernas sympatier, och särskilt utskottet för utrikes angelägheter har enhälligt tillstyrkt densamma. Programmet är ännu inte fastställt i detalj, men förmodligen kommer färden att företagas med ett krigsfartyg och presidenten att åtföljas av utrikesministern, krigs- och ecklesiastikministrarna samt marinstatschefen.

Datum för konung Gustafs återbesök nästa vår har ännu icke tillkännagivits här. Konung Gustavs senaste besök i Reval ägde rum år 1908.

Turistkatastrof i Alperna.

Fyra franska turister, som voro i färd med att företaga en bergbestigning uppför Breithorn, ha störtat ned utför en 500 till 600 m. djup avgrund. Två undsättningskolonner, som gått ut för att söka hjälpa de nödställda, konstaterade att turisterna ej kunde räddas till livet.

Flygarna föllo ned på frukostsällskapet.

Paris, 14 juli. Då familjen Manceau i går dejeunerade i sin lövsal i Chartres nedföll över dem en militärflygmaskin, dödade familjefadern och sårade hustrun samt en dotter. Flygarna, fyra militärer, blevo i det närmaste oskadade.

Mexicos Lindbergh omkommen.

Från New York telegraferas, att flygaren kaptan Carranza, som fått namnet den mexikanske Lindbergh, i går omkommit under en distansflygning från Roosevelt-aerodromen till Mexico City. Hans maskin träffades av blixten och störtade brinnande till marken. Flygarens lik och de förkolnade resterna av aeroplanet hittades i en skog ett par hundra kilometer från startplatsen.

Flygmaskin kapad?

Den 10 juli måste som bekant Aerobolagets flygplan K-SALB på sin tur till Reval nedgå på Finska viken mellan Kockskärs fyr och Åransgrunds fyrskepp. Passagerarna fördes med en passerande motorseglare tillbaka till Helsingfors, medan flygplanet måste lämnas åt sitt öde. Spänningar igångsattes efter detsam-

ma, men förblevo dessa resultatlösa, varför man till en början antog att planet sjunkit.

Nu mera har det dock visat sig, att detta icke är fallet. Man har kommit den försvunna maskinen på spåren ehuru under omständigheter, som tills vidare äro höljda i dunkel.

För några dagar sedan blev nämligen Aerobolaget i H:fors underrättat om, att man i närheten av Kockskärs fyr observerat ett fartyg, som bogserade ett flygplan i nordvästlig riktning från Kockskär. Fartyget var ett spritfartyg med turkiskt namn — vilket, det kunde icke utrönas. Senare kunde man se fartygets besättning försöka lyfta upp planet på fartygets däck, men misslyckas häri, varvid planet synbarligen skadades. Något senare blev bolaget ytterligare flera gånger i staden uppringt av en person, som utan att nämna sitt namn eller i vilken egenskap han uppringde bolaget meddelade att flygplanet blivit bärgat och befann sig ute vid Kockskär, förtöjt vid ett fartyg och att planet stod — att utlösa för 60.000 mark. Då bolages ledning givetvis icke kunde gå med på ett dylikt utpressningsföroresk, begav man sig på söndagen ut på en spaningsfärd med en bogserbåt till trakten av Kockskär. Flygplanet stod likväl icke trots ivriga spaningar att upptäcka på den plats, där man förmodade detsamma skulle befinna sig, ej heller något fartyg av antytt slag.

Aerobolaget har med anledning härav trätt i förbindelse med det assurancesbolag, i vilket Aerobolagets plan äro försäkrade.

Det ultravioletta glaset kommer. Vid Sandö glasbruk vid Ångermanälven skall man inom närmaste framtid börja tillverka glas, som genomsläpper de ultravioletta stålarna. Tillverkning av dylikt glas sker dels i England, där glaset benämnes vitaglas, och dels i Tyskland, där glaset benämnes ultravitaglas. I Sverige kommer glaset att kallas hellasanglas. Detta glas släpper igenom 38 procent av de viktigaste ultravioletta stålarna. Särskilt i skolor, fabrikslokaler och bostäder har glaset en uppgift att fylla. Även som drivbänksglas lär hellasanglas vara oöverträffat.

En sovmaskin. Uppfinnarna äro tydligen mycket människo-

vänliga herrar. Nu har en tysk läkare uppfunnit en sovmaskin. Den ser ut som en liten väckarklocka och kan dragas upp precis som en sådan. Maskinen utvecklade ett sakta, entonigt surrande, som skall vara särskilt sömngivande. Den har så dämpat ljud, att man inte riskerar att väckas av den, om man lyckligen insomnat.

Sovjet-Rysslands krigsförberedelser.

En tysk militärauktoritet har meddelat följande uppgifter om Sovjet Rysslands krigsförberedelser:

Vid den aktiva armén undergå rekryterna under 19:e och 20:e levnadsåren en förberedelse-tjänst.

Tjänsten under fanan är vid flottan 4 år, vid flygvapnet och kustörsvaret 3 år, vid andra vapen 2 år.

De dugligaste uttagas till den slagfärdiga aktiva armén, de mindre dugliga få militutbildning.

Krigsstyrkan är f. n. 7 milj. men skall 1925 ha uppgått till 9 milj. därav minst 3 milj. högvärdiga karlar med aktiv skolning och 6 milj. med milisskolning.

Till armén kuriositeter hör ett kvinnoregemente, vars rekryter äro speciellt utvalda vilda amazoner.

Beredningen av giftgaser be drives ivrigare än i något annat land. Firman Stolzenberg i Hamburg har sedan årtal exporterat fosgen till Ryssland. Mindre bekant torde vara, att en med fosgen lastad ångare gick under på vägen till Petersburg, emedan en fosgenbehållare blev otät. Hela besättningen omkom genom förgiftning.

Fabriker i Rysslands inre producera olika giftgaser, bland vilka en gas vid namn diphenylchoroarsenik lär taga priset i djävulsk verkan. En del av denna gas på 10 milj. delar luft bereder redan efter en minut en människa sådana kval, att hon blir ur stånd till varje handling och driven till förtvivlan. Denna gas sprider sig snabbt överallt, och det är fruktlöst att söka skydd i kallare och järnvägs-tunnlar.

Solsken och hälsa.

I forntiden dyrkade en del hedniska folkslag Apollo, som

de kallade solens gud och även läkarvetenskapens gud. De hade tak på sina hus, där de kunde bada i solens hälsogivande strålar. Alla förståndiga människor känna nu till nyttan av solbadets styrkande verkan. Ett ordspråk säger: Där ljuset ej insläppes, får man hämta doktorn. Solljusets upplivande verkningar äro oundgängliga för att uppfriska blodet och ge människan livskraft. Både hos människor och djur utvecklas tuberkulosen lättare under vistelse i mörket dels på grund av dess försvagande verkan och dels därför att med mörker vanligen följer orenlighet. Kirurgen James Willie i Petersburg säger, att det var tre gånger så många sjukdomsfall bland militärer som låg i baracker i skuggsidan, än bland dem som lågo i solsidan, oaktat luften, maten och disciplinen var lika.

Béla Kún utvisas till Ryssland.

Béla Kún kommer nu, enligt tidningsmeddelanden, att över Tyskland utvisas till Ryssland. De hinder, som förut funnos härför, ha genom den tyska amnestilagen undandrotts. Béla Kún kommer att under stark bevakning föras till en tysk Östersjöhamn, där han skall gå ombord på ett ryskt krigsfartyg. För att förhindra attentat mot honom kommer resan att ske i största hemlighet.

Vild anarki i tyskt fängelse.

I straffängelset i Sonnenburg råder för närvarande vild anarki. De kommunister, som erhållit amnesti, vilja icke lämna anstalten utan sin beryktade ledare Max Hölz. Berliner Tageblatts korrespondent, som avlagt besök i fängelset skildrar, hur de gjorde motstånd och med våld måste läggas på bårar och bindas fast. På så sätt blevo de frigivna transporterade utanför fängelsets murar och bokstavligen körda på porten. Därmed har dock icke lugnet återupprättats. Kväll efter kväll, natt efter natt genljuder fängelsegården av kommunisternas stridssånger, taktfasta rop, hänfulla kvickheter och förtvivlade skrik. Ingen fånge och ingen av tjänstepersonalen kan sova. In-vånarna i den lilla staden äro uppe hela nätter och stå i grupper kring fängelsemurarna. Alla fängelseinnevånarnas nerver äro spända

till det yttersta. Direktören är alldeles förstörd och har anhållit om avsked.

Då korrespondenten, i det han lämnade fängelset, gick över gården, hörde han sitt namn ropas. Varje besök blir ögonblickligen bekant i alla celler. Taktfast ropades i korus: „Tänk på de sociala förbrytarna! Glöm oss icke!“ Man ser icke dem som ropa, säger korrespondenten. Ohyggliga runga ropen ut genom murarna.

Balkan.

Enligt vad tidningarna uppgive har bulgariska ministern i Belgrad Baccarelski demissionerat på grund av attentatet mot chefen för säkerhetspolisen, Lazytsch. Enligt bulgariska uppgifter ärnar bulgariska regeringen till Belgrad sända en person, som håller på ett serbiskt-bulgariskt närmande. Som denna person nämnes prof. Mis-saykov.

Fatalt. En prästfru höll just på att laga kläderna åt sina pojkar, då hon fick besök av en av stadens kaffesystrar, som kom för att få sig en liten pratstund med henne. Bäst man satt och smuttade på det kära kaffet, fick den besökande syn på en korg, som var till hälften full med knappar. Om en stund började hon vrida och vända på knapparna mellan fingarna, och plötsligt utbrast hon: „Se där är två knappar, som min man hade i sin kavaj förra vintern! Jag skulle känna igen dem, var jag än såg dem.“

„Är det möjligt?“ sade prästfrun. „Det förvånar mig att höra, ty alla dessa knappar ha påträffats i kollekten i kyrkan, och så tänkte jag, att jag likaså gott kunde använda dem, när det fattades knappar i pojkarernas kläder“

Innan prästfrun slutat meningen, hade den besökande rest sig och hastigt skyndat bort.

Meddelande.

Birkasvännernas sedvanliga sommarfest avhålls i år den 29 juli på Birkas kl. 11 f. m.

Programmet mycket trevligt och omväxlande.

Bl. a. Kamarattidning.

Alla äro välkomna!

Styrelsen.

Birkas.

Ungdomar, som ha i tanke att instundande kurs komma till Birkas folkhög- och lantbruksskola, bedjas att snarast anmäla sig. Då detta skrives äro redan 27 elever anmälda. Från Wichterpal kommer denna kurs 2—3 elever. Det skulle vara synnerligen glädjande, om vi även från andra mera av-

lägsna svenskorter såsom Korkis, Nargö, Rågö och Runö fingo flera nyanmälningar.

Minns, att Birkas är er egen svenska ungdomsskola, och att den utom fackundervisning vill såsom folkhögskola även giva vad den förmår av medborgarfostran och av andens och hjärtats bildning!

E. Adalberth.

Till Kustbons prenumeranter.

Prenumeranter, som ännu icke insänt årets prenumerationsavgift, uppmanas härmed vänligen att göra det snarast möjligt, ty tidningen behöver pengar.

Kustbon kostar: 1 år Kr. 2:—

1/2 " " 1:—

Till utlandet blir priset Kr. 3:50 pr. år.

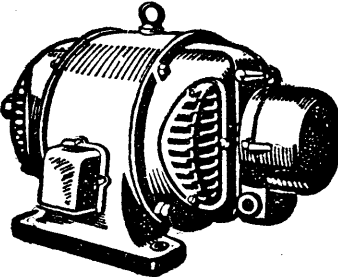
En ny fiskebåt,

18 fot lång,
till salu i Höbring Rickholtz
Närmare uppl. hos A. Stahl.

Ordentlig 15 — 17-årig

yngling,

behärskande svenska och estniska, får anställning såsom lärling vid M. Tamverks tryckeri, Hapsal.

ASEA-MOTORER
TRANSFORMATORER OCH
APPARATER FÖRSÄLJAS
av
El. Büro LINKE & MARTINSON
Kings tån. 10, Reval.

Svedala

Tegelmaskiner,
Grävmaskiner,
Stenkrossar,
Vägbyggnadsmaskiner,
Betonblandare,
Torvmaskiner,
Bränslekrossar för torv, koks
och kol,
Pulveriseringsmaskiner,
Vindsiktar,
Torktrumlor,
Brikettpressar,
Transportapparater,
Rullager, Rallvagnshjul,
Skottkärrehjul,
Kokillgods,
Stlgjutgods

Aktiebolaget

Åbjörn Anderson

Post- & Telegrafadr. Rikstelefon:
SVEDALA, GJUTERJET. 52, 76, 203, 4, 608 183.

REPRESENTANT CARL JÖNSSON

Postkast 38 Telef. 1536

REVAL

Första inhemska Försäkrings-Aktiebolaget EESTI LLOID

Reval, Långgatan (Pikk) 11. Tel. 6-24 & 17-03

LIVFÖRSÄKRING

BRANDFÖRSÄKRING

TRANSPORTFÖRSÄKRING

OLYCKSFALLFÖRSÄKRING

De av bolaget hittills utbetalade skadesummorna belöpa sig till över

➔ **över hundra millioner cent.** ➔

Ett bevis på till vilken oskattbar nytta försäkring är, därför

➔ **Försäkra Edert liv och Eder** ➔
➔ **egendom medan tid är!** ➔

HANSA

STOCKHOLM

Eget kapital

Kr. 6.000.000

FÖRSÄKRINGSRÖRELSE

Avdelningskontor i REVAL:

S. Karja tån. 9.